

קידושין לו

עניין: בין כך ובין כך אתם קרויין בנים

שו"ת הרשב"א ח"א

סימן קצד

שאלת משומד לעבודה זרה אם מטמא נאהל אם לאו, מי אמרינן אף על פי שחטא ישראל הוא¹ או דילמא כיון דאין מחזירין לו אצידה² ומותר להלוותו צריצת דילא מכלל ישראל לגמרי ושכן כתב הרב רבי אברהם ו"ל³, וכיון שכן אף לענין טומאה כן אע"ג דטומאה דאורייתא.

תשובה איברא ישראל משומד מותר להלוותו צריצת וכדאיתא בירושלמי בפרק קמא דעבודה זרה⁴ בכותאי דקסרין וכן אין מחזירין לו אצידה דריצת ואצידה נאחיה תליניה רחמנא⁵ ולפנים מן השורה להתחמד עמהם, והאי לא אחינו הוא ואין מרחמין עליי אדרבא מורידין⁶. אבל לגבי טומאה נאדם תליה רחמנא⁶. ועוד⁷ זה אדם הוא ולא נהמה דקידושיו קדושין⁸ וגיטו גט⁹ ואשמו אסורה עד שיגרש גט כישאל. ובכלל נשים הוא כדברי רבי מאיר בשילהי פרק קמא דקדושין¹⁰ דגרסינן התם נשים אחס לה' אלהיכם¹¹ בזמן שאחס נוהגים מנהג נשים אחס קרויין נשים שנאמר נשים

להם נני אל חי, ואע"ג דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה¹² הכא רבי מאיר קראי קא דייק. ומכל מקום אף לרבי יהודה לאו מכלל אדם נפקי ולא נהמה ניניה שלא לטמא נאהל שכן קידושיהן קידושין כדאיתא התם צינמות¹³ ואפילו גוי שנחגיג וסור לסורו כל שכן מי שנזרע בישראל.

ניצוצי אור לר"ר מרגליות

בנים אתם לה' גוי בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים דברי ר' יהודה, ר' מאיר אומר בין כך ובין כך קרויין בנים כו'. ענין שו"ת הרשב"א ח"א סי' קנ"ד (והוכפלה שם סי' רמ"ב) שכ' אע"ג דר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה, הכא ר' מאיר קרא קא דייק כו', ונראה ראייה שר"ל הכריעו בזה הלכה כר' מאיר מוחתמו בדבריו, שבכל מקום הוקדמו דברי ר' מאיר וחתמו בדברי ר' יהודה שהלכה כמותו כדרכם לחתום בהלכה (ראה בס' יסוד המשנה ועריכתה פרק ה) וכאן חתמו בדברי ר' מאיר ליכותם של ישראל.

חיד"א מדבר קדמות מערכת ב'

ב. בנים. פלוגתא דר' יהודה ור' מאיר פ"ק דקדושין³, דלר' יהודה אם עושים רצונו של מקום נקראו בנים ולר' מאיר בכל גוונא מקרו בנים. והרשב"א בתשובה [ח"א] סימן קצ"ד וסימן רמ"ב כתב, דאע"ג דקי"ל⁴ ר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה, הכא קי"ל כר"מ דקראי דייקי אליביה.

אמנם אחר זמן ראיתי להרמב"ן בפירושו על התורה פרשת האזינו על פסוק בניו מומם⁵ דנקיט כרבי יהודה, ע"ש ודוק. ולדעת ר' יהודה אפשר לרמוז פסוק ועתה בנים שמעו לי⁶, כי רז"ל אמרו על כמה פסוקים אין ועתה אלא תשובה⁷, וזהו שאמר ועתה אם תחזרו בתשובה אז יש לכם דין בנים, כי כשקבלתם לחזור בתשובה אומר אליכם בנים שמעו לי.

פרשת האזינו דברים לב, ה

(ה) שַׁחַת לוֹ לֹא בָנָיו מוֹמִם

רש"י האזינו דברים לב, ה

נדיק מפי הצריזת, וישר הוא וראוי להנדיקו: (ה) שחת לו וגו'. כתרומתו חזילו להון ולא ליה: בניו מומם. בניו היו, והשחתה שהשחיתו היא מומם: בניו מומם. מומם של בניו היה, ולא מומם: דור עקש. עקוס ומעוקל, כמו

רמב"ן האזינו דברים לב, ה

(ה) שַׁחַת לוֹ לֹא בָנָיו מוֹמִם. המום⁷ יקרא השחתה⁸, כמו שנאמר (ויקרא כב כה) "כי משחתם בהם מום בם", וכן "וזוהב משחת לה" (מלאכי א יד), יאמר כי מומם של ישראל שחת לצור⁹ עמו ונחלתו¹⁰, וקראם "לא בניו"¹¹, כאשר יקראם "בניו" בעת רצון.

בן יהוידע

שם. וכי תימא נשים משחיתים מקרו בני מעליא לא מקרו, פירש רש"י ז"ל דלא מקרו עוד לעולם, ת"ש דהדר איקרי בני א חי על ידי תשובה. קשה והלא בזה גס ר"י מודה דע"י תשובה חוזרים להקרא בנים, דר"י לא קאמר מעקר שם נשים מנייהו לגמרי, אלא ס"ל בזמן דעושין רש"מ מקרו בנים, ובזמן שאין עושין רש"מ לא מקרו בנים, וא"כ למאי אלטרין ר"מ לאשמעין דבר זה. ונ"ל בס"ד דלר"י אע"ג דאם עשו תשובה נקראים בנים, היינו מכאן ולהבא, אבל למפרע על אותו זמן שלא עשו בו רש"מ לא מקרו בנים, ור"מ ס"ל אחר שעשו תשובה יש להם דין בנים גם על זמן שלא עשו בו רש"מ, ודייק לה מדכתיב והיה במקום אשר יאמר להם, תיבה במקום לשון יסור והול"ל לא יאמר להם לא עמי אחס, לכך דרש אפילו במקום. ר"ל הזמן שהיה נאמר להם לא עמי אחס, יאמר להם על אותו הזמן בני א חי.